

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-87>

УДК 338.48

ІННОВАЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

INNOVATIVE FACILITIES OF THE RESORT AND RECREATION SPHERE OF UKRAINE: TRENDS AND PROSPECTS OF UKRAINE

Дроботова Марина Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5806-8348>

Опалько Вікторія Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0803-4040>

Омельченко Анастасія Павлівна

здобувач другого (магістерського) рівня,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0129-0754>

Drobotova Marina, Opalko Viktoriia, Omelchenko Anastasiia
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

Стаття розглядає тенденції та перспективи курортно-рекреаційних об'єктів інноваційного спрямування в Україні. Курортно-рекреаційна сфера є важливою частиною сфери послуг, що спрямована на задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні та рекреації. Вона об'єднує різні види діяльності, такі як готельний бізнес, СПА та велнес-послуги, екскурсійні програми, спортивні та розважальні заходи, що створюють додаткову цінність для споживачів завдяки інтегрованості послуг. Висвітлено основні характеристики курортно-рекреаційної сфери, включаючи її сезонність, високий рівень конкуренції, орієнтацію на потреби клієнта та інноваційність. Особливу увагу приділено аналізу різних типів рекреаційних об'єктів та комплексів, які функціонують на українському ринку, їх особливостям та перспективам розвитку. Підкреслено значення розвитку інноваційних комплексів, таких як тематичні парки, курортні комплекси, штучні гірськолижні комплекси та рекреаційні зони водних розваг, що відповідають сучасним тенденціям відпочинку.

Ключові слова: туризм, інновації, курортно-рекреаційна сфера, рекреація, рекреаційні послуги, публічне управління.

The article examines the trends and prospects of innovative resort and recreational facilities in Ukraine. The resort and recreational sector is a crucial component of the service industry, focused on meeting people's needs for leisure, health, and recreation. It encompasses various activities aimed at providing comfortable and health-oriented vacations, including hotel businesses, spa and wellness services, excursion programs, sports, and entertainment activities. This sector is an integral part of the service industry, making a significant contribution to the economy, promoting tourism development, and enhancing the standard of living. The resort and recreational sector is continuously evolving, adapting to modern demands and consumer preferences. It is characterized by the integration of services, customer-oriented focus, seasonality, high competition, innovation, infrastructure dependency, the importance of the human factor, and a diverse target audience. These characteristics are thoroughly analyzed and presented in the article to demonstrate the key aspects of the development of this service sector in Ukraine. Special attention is given to the various types of recreational facilities and complexes operating in the Ukrainian market. They include natural sites such as national parks, lakes, and beaches, as well as artificial facilities like sanatoriums, water parks, and sports complexes. Mixed-type complexes, such as resort complexes and tourist bases that combine different types of recreation, are also discussed. An innovative approach to the development of Ukraine's resort

and recreational complexes is a vital factor in their successful operation. Examples of such innovations include the creation of new theme parks and resort complexes, the introduction of innovative treatment and wellness methods, the development of artificial ski complexes and water entertainment zones. Special attention is given to promising projects like SIRKA CAMP and SAGA.VAKOTA, which focus on active recreation and modern entertainment. The importance of developing picnic culture in urban parks and establishing appropriate recreational areas is highlighted, especially relevant in the context of military actions and limited opportunities for outdoor recreation. State support for such initiatives, along with encouragement of private investments in small and medium-sized enterprises engaged in resort and recreational services, is a crucial step for the further development of this sector in Ukraine.

Keywords: tourism, innovation, resort and recreational sector, recreation, recreational services, public administration.

Постановка проблеми. Курортно-рекреаційна сфера є важливою складовою економіки України тому, що: забезпечує значну кількість робочих місць, особливо в регіонах з високою рекреаційною активністю (в засобах розміщення, закладах ресторанах господарства, туристичних підприємствах та інших підприємств сфери обслуговування); сприяє загальному розвитку регіонів з різним рекреаційним потенціалом створюючи основний або додатковий валовий регіональний продукт.

Туризм і рекреація сприяють взаємодії між різними соціальними групами, національностями та культурами, що забезпечує соціальну інтеграцію. Це дозволяє знижувати рівень соціальної напруги, сприяє толерантності та взаєморозумінню. Соціальна інтеграція набула особливого значення для України в умовах воєнних дій. Розвиток курортно-рекреаційної сфери через формування інноваційних рекреаційних об'єктів і комплексів буде сприяти підвищенню якості життя місцевого населення через покращення інфраструктури, доступ до нових послуг і розширення культурних можливостей, а також відновленню можливостей внутрішнього туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням курортно-рекреаційної сфери Україні присвячені роботи таких вітчизняних науковців як Безверхнюк Т. М., Бабов К. Д., Цуркан О. І., Ведмідь Н., Бойко М., Гуменюка П., Захарченка П., Мельниченко С., Ткаченко Т., Васютинська Л. А., Коєва Х. О., Захарченко П. В., Жваненко С. А., Мухін В. С., Щука Г. П., Нодь О. Л.

Потенціал курортно-рекреаційної сфери як ресурсне забезпечення післявоєнного відновлення та розвитку України розглядають Безверхнюк Т. М., Бабов К. Д., Цуркан О. І. [1].

Проблеми раціонального та ефективного використання ресурсів курортно-рекреаційної сфери досліджувались в роботах Ведмідь Н., Бойко М., Гуменюка П., Захарченка П., Мельниченко С., Ткаченко Т.

Мельник Л. А., Камінецький В. В., Васютинська Л. А. розглядали публічно-управлінський аспект розвитку та управління курортно-рекреаційної сфери. Теоретичні основи публічного управління курортно-рекреаційною сферою та визначення тригерних точок її розвитку досліджують Васютинська Л. А., Коєва Х. О. [2]. Нодь О. Л. досліджував особливості, проблеми та перспективи розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери та стратегічні орієнтири їх регіонального розвитку [3]. Захарченко П. В., Жваненко С. А., Мухін В. С. досліджували конкурентоспроможність курортно-рекреаційної сфери України в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку [4]. Ліхоносова Г. С., Черниш Р. О. досліджували інноваційні технології запровадження туристично-рекреаційної діяльності [5]. Інноваційне забезпечення рекреаційної сфери Карпатського макрорегіону розглядають Ключенко А. та Жекало Г. [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В дослідженнях курортно-рекреаційної сфери України найчастіше розглядається її ресурсний потенціал та регіональний розвиток. Також значна увага приділяється публічно-управлінським аспектам регулювання та розвитку курортно-рекреаційної сфери. З 2014 року і початком повномасштабного вторгнення РФ в України актуальність досліджень курортно-рекреаційної сфери акцентувалась в напрямку її можливостей для реабілітації і оздоровлення, що посилює інтеграцію науковців економічного та медичного напрямку.

Зокрема, Ключенко А. та Жекало Г. сформулювали засади формування стратегії еколого-орієнтованої диверсифікації ринку рекреаційного продукту в Карпатському макрорегіоні. Вони запропонували зробити регіональний аспект на агротуризмі, сільському, зеленому і екотуризмі на основі поєднання новітніх напрямів лікувально-оздоровчої рекреації і новітніх напрямів еколого безпечного рекреа-

ційного використання природних ресурсів [6].

Класифікація інновацій і проблема впровадження інноваційних технологій представлена багатьома дослідниками [3; 5].

Альтернативи розвитку конкурентоспроможності курортно-рекреаційної системи на підставі властивостей адаптивності та інноваційності запропонували П. В. Захарченко, С. А. Жваненко, В. С. Мухін [4].

Тенденції та перспективи розвитку українському ринку курортно-рекреаційних послуг, пов'язані з активним відпочинком і розвагами, залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті. Мета статті дослідити тенденції розвитку інноваційних для українського ринку курортно-рекреаційних об'єктів і комплексів та обґрунтувати перспективи їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Курортно-рекреаційна сфера є

важливою частиною сфери послуг, яка спрямована на задоволення потреб людей у відпочинку, оздоровленні та рекреації. Вона об'єднує різні види діяльності, які забезпечують комфортний та оздоровчий відпочинок, зокрема, готельний бізнес, СПА та велнес-послуги, екскурсійні програми, спортивні та розважальні заходи. Таким чином, курортно-рекреаційна сфера є невід'ємною частиною сфери послуг, яка робить значний внесок у економіку, сприяє розвитку туризму та підвищенню рівня життя населення. Вона постійно еволюціонує, щоб відповідати сучасним вимогам і запитам споживачів.

Основні характеристики курортно-рекреаційної сфери як сфери послуг представлено в табл. 1.

Рекреаційні об'єкти і комплекси включають різноманітні інфраструктурні елементи, які призначені для відпочинку, оздоровлення

Таблиця 1

Характеристики курортно-рекреаційної сфери як сфери послуг

Характеристика	Зміст
Інтегрованість послуг	Курортно-рекреаційні послуги зазвичай є комплексними, об'єднуючи проживання, харчування, оздоровчі процедури, розваги та інші додаткові послуги. Це створює додаткову цінність для споживача, забезпечуючи його всіма необхідними послугами в одному місці.
Орієнтація на потреби клієнта	У центрі уваги є клієнт, його потреби та бажання. Курортно-рекреаційні заклади прагнуть надати індивідуалізований сервіс, який відповідає особистим запитам клієнта. Персоналізація та якість обслуговування є ключовими факторами успіху.
Сезонність	Багато курортних зон мають виражену сезонність, що впливає на попит та планування діяльності. Наприклад, гірськолижні курорти мають піковий попит взимку, тоді як морські курорти користуються популярністю влітку.
Висока конкуренція	Сфера послуг, зокрема курортно-рекреаційна сфера, характеризується високим рівнем конкуренції. Для досягнення успіху необхідно пропонувати унікальні або вдосконалені послуги, які приваблюють клієнтів.
Інноваційність	Щоб залишатися конкурентоспроможними, підприємства в курортно-рекреаційній сфері постійно впроваджують інновації: від нових технологій до нових видів послуг. Інноваційність також стосується способів управління та маркетингу.
Інфраструктурна залежність	Успіх курортно-рекреаційного об'єкта значною мірою залежить від якості інфраструктури: транспортної доступності, наявності зручностей, рівня розвитку місцевої інфраструктури та комунікацій.
Значення людського фактора	Якість послуг у цій сфері значною мірою залежить від кваліфікації та професіоналізму персоналу. Гостинність, доброзичливість та компетентність співробітників відіграють вирішальну роль у формуванні позитивного досвіду клієнтів.
Розмаїття цільової аудиторії	Курортно-рекреаційні заклади обслуговують різні категорії клієнтів: від сімей з дітьми до літніх людей, від тих, хто шукає активного відпочинку, до тих, хто віддає перевагу спокійному релаксу. Це вимагає розробки різноманітних пакетів послуг, які задовольняють потреби різних груп.

Джерело: систематизовано авторами

та проведення дозвілля. Вони можуть бути як природного, так і штучного походження. Кожен з цих об'єктів має свої особливості та призначення, але всі вони спрямовані на задоволення потреб людей у відпочинку, оздоровленні та активному проведенні часу.

Основні види рекреаційних об'єктів і комплексів, що функціонують на українському ринку узагальнено у табл. 2.

Всі представлені в таблиці об'єкти і комплекси є в курортно-рекреаційному комплексі

України достатньо розвинутими, за виключенням гольф-клубів.

На думку авторів, найбільшу інноваційну складову можна визначити на сьогодні для тематичних парків та курортних комплексів, які, на жаль, не всі вже функціонують: тематичний парк «Київська Русь» (Київська область, с. Копачів, <https://parkyivrus.com/ua/>), тематичний парк «Зелені хутори Таврії» (Р-57 8-км траси Цюрупинськ, Гола Пристань, Херсонська область, <https://www.facebook.com/>

Таблиця 2

Основні види рекреаційних об'єктів і комплексів

Природні рекреаційні об'єкти	Штучні рекреаційні об'єкти	Комплекси змішаного типу
<i>Національні парки та заповідники</i> Природоохоронні території, які зберігають унікальні екосистеми та забезпечують можливості для екологічного туризму, походів, кемпінгу та інших видів активного відпочинку.	<i>Санаторії та оздоровчі комплекси</i> Заклади, що пропонують медичні та оздоровчі послуги, такі як лікувальні ванни, масажі, фізіотерапія та інші процедури, спрямовані на поліпшення здоров'я.	<i>Курортні комплекси</i> Великі зони, які поєднують в собі кілька видів рекреації, наприклад, готелі, ресторани, санаторії, спортивні та розважальні об'єкти.
<i>Пляжі</i> Узбережжя морів, озер та річок, де люди можуть займатися плаванням, засмагати, займатися водними видами спорту або просто відпочивати.	<i>Аквапарки</i> Комплекси з басейнами, водними гірками та іншими атракціонами для розваг на воді.	<i>Туристичні бази</i> Комплекси, що надають послуги розміщення, харчування та організації активного відпочинку, таких як риболовля, полювання, туристичні походи.
<i>Гірські курорти</i> Зони, розташовані в гірських регіонах, що пропонують активний відпочинок, зокрема лижний спорт, альпінізм, піші прогулянки та інші види діяльності.	<i>Тематичні парки</i> Місця, що пропонують різноманітні розваги, атракціони, шоу-програми, створені на основі певної тематики (історія, казки, кіно тощо).	<i>Сільські зелені садиби</i> Місця для агротуризму, де туристи можуть відпочивати на природі, займатися сільськогосподарськими роботами, знайомитися з традиціями та культурою регіону.
<i>Озера і водосховища</i> Місця для риболовлі, катання на човнах, плавання та інших водних розваг.	<i>Спортивні комплекси</i> Споруди, призначені для занять спортом, включаючи стадіони, спортивні зали, тенісні корти, ковзанки тощо.	
<i>Ліси і парки</i> Території, де відвідувачі можуть займатися піші туризмом, їздою на велосипедах, пікніками тощо.	<i>Культурні центри</i> Заклади, де проводяться виставки, концерти, театральні вистави та інші культурні заходи.	
	<i>Гольф-клуби</i> Спеціально облаштовані території для гри в гольф, що включають поля, клубні будинки, ресторани та інші зручності.	

Джерело: систематизовано авторами

zelenihutoritavrii/?lo-cale=ru_RU), аквапарк «Карпатія» (м. Мукачево, <https://www.aqua-karpatia.com.ua/>), аквапарк готель «Глухомань» (Полтавська обл., <https://www.instagram.com/akvapark.hotel.gluho-man/>), курорт Трускавець (Львівська обл., <https://truskavets.ua/>), курорт Миргород (Полтавська обл., <https://mirgorodkurort.ua/>), оздоровчий комплекс «Жайворонок» (м. Берегово, Закарпатська обл., <https://zhayvoronok.net/thermal-pools/>), комплекс «Термальні води Косино» (с. Косонь, Закарпатська обл., <https://kosino.ua/>). Інновації тематичних парків пов'язані з надан-

ням нових послуг і розваг, інновації курортів пов'язані, в першу чергу, з інноваційними методами лікування і оздоровлення (інноваційні методи обробки води, кріобальнеологія, гідромасажні капсули, вино терапія, фототерапія, фітотерапія, гомеопатія, нутрицевтики (біологічно активні добавки), медитація, йога та інші практики, які сприяють оздоровленню тіла та розуму).

Трендом інноваційних рекреаційних комплексів в Україні слід визначити штучні гірськолижні комплекси та рекреаційні зони водних розваг (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Штучні гірськолижні комплекси України

Комплекс	Рік	Місце	Сайт/соцмережі	Особливості
Гірськолижний спорткомплекс «Протасів Яр»	1998	Київ	https://gora.com.ua/	2 буксирувальні витяги і 4 траси різного рівня складності, сноупарк з рампами, рейлами, трамплінами і фігурами різної складності
Golosiyy Ski Park	2017	Київ	https://golosiyyvskipark.com/contacts.html	Найдовший гірськолижний схил в Києві з витягом 500 м. Лижна та сноубордична школа. Прокат спорядження. Паркінг на 150 місць.
Гірськолижний комплекс «Альпійська долина»	2003	Борова, Харківська обл.	https://alpdol.com.ua/	
Гірськолижний комплекс «Харківська Швейцарія» (Екстрим Стил з 2018)	2006	Харків	https://www.instagram.com/kharkov_ski/?hl=uk	2 траси, бугельний підйомник, прокат спорядження, лижна школа, сноуборд парк
Гірськолижний комплекс «Водяники»	2009	Черкаська обл., с. Водяники	https://www.vodyaniki.com/	
Гірськолижний комплекс «Сорочин Яр»	2012	Полтавська обл.	https://www.instagram.com/sorochin_yar/	4 траси різної складності, + навчальна траса, тюбінг траса, 2 бугельні підйомники
Гірськолижний центр Березівка (Action city)	2013	Одеська обл..	https://www.instagram.com/actioncity2019/	дві траси для катання на лижах і сноуборді 650 і 700 м, перепад висот – 95 м; схил для сноутюбінгу
Парк розваг «Лавина»	2008	Дніпро	https://lavina.dp.ua/ https://www.instagram.com/lavinapark/?hl=uk	

Джерело: систематизовано авторами

Таблиця 4

Рекреаційні комплекси з водними розвагами

Об'єкт	Послуги	Розміщення
SIRKA CAMP https://sirka.ua/ 2022	Комплекс активного відпочинку на воді. Водні розваги (каяки, вейксерф, флайборд, сапборд, електрофойл); глемпи на березі озера, харчування	Львівська обл.
OnTop Wake Park https://www.instagram.com/ontop_wakepark/ 2014	спортивний комплекс на основі реверсивної канатно-буксирувальної установки. Вейкбординг – один з воднолижних видів спорту та відпочинку, який активно розвивається у світі. У вейкбордингу виділяють дві дисципліни: вейкборд-катер та вейкборд-електротяга (кабельний вейкбординг)	Полтавська область
Union Вейк Парк 2024	Вейкбординг, САП борди, байдарки, катамарани	Черкаси, вул. Гагаріна, 3/1
STAV14 Wake Park https://stav14.com/wakepark-kyiv	Школа вейкбордингу та вейк-парк з трьома реверсивними канатними дорогами, сетапом фігур і потужною командою тренерів	Київ, проспект Берестейський, 135
Adrenalin Wake Club https://www.adrenalinwake.club/ 2012	4 професійних вейкерських катера, які створюють високу хвилю для вейксерферів та вейкбордерів, катання на вейкскейті та водних лижах. Літній табір Adrenalin Wake Kids для маленьких спортсменів від 3 років	Київ, Труханів острів, вул. Труханівська, 1
Екокурорт "Дийда" https://dyida.com.ua/ 2018	Каякінг, катамарани, сапбордінг, пляж, кафе, басейн, крафтове вино, національна кухня, кемпінг	село, Дийда, Закарпатська область 90234
SAGA.BAKOTA https://www.instagram.com/reel/C9SEJTtKopD/ 2024	6 будиночків на 4-х гостей, кафе, SUP-борди, BBQ-зона, кемпінг, вид на Бакотську Затоку	Грушка, Хмельницька обл..

Джерело: систематизовано авторами

Враховуючи сучасні тенденції відпочинку і реалії воєнних умов, на думку авторів, найбільш перспективними для подальшого розвитку в Україні будуть рекреаційні комплекси такі як SIRKA CAMP та SAGA.BAKOTA. SIRKA CAMP рекреаційний комплекс орієнтований на активний відпочинок з сучасними розвагами на воді і сучасним облаштуванням території (рис. 1).

Такий сучасний комплекс з інноваційними для України розважальними активними послугами та інноваційним облаштуванням (глемпи, шатри, м'яки крісла-мішки, надувні крісла та шезлонги) буде особливо привабливим для молодіжного сегменту. Такі рекреаційні комплекси як SAGA.BAKOTA є оновленими варіантами традиційних баз відпочинку і будуть привабливими для міських жителів і прихильників відпочинку на природі.

З початком повномасштабного вторгнення бажання і можливості відпочивати істотно зменшились і змінились. Для жителів багатоквартирних будинків в містах можливості виїхати на природу (в лісову або позаміську зону) стали обмеженими, тому стала формуватись тенденція влаштовувати пікніки в альтанках на прилеглій до будинків території. У зв'язку з цим автори вважають що перспективним був б розвиток культури проведення пікніків в паркових міських зонах і облаштування у зв'язку з цим відповідних рекреаційних ділянок, на яких, по-перш за все, слід облаштувати біотуалети доступ до проточної води, пісочниці для дітей, систему утилізації сміття. Для розвитку культури пікніків можна використовувати досвід Києва, де за даними на квітень 2024 року облаштовано понад 38 місць для пікніків на площі понад 5 тисяч

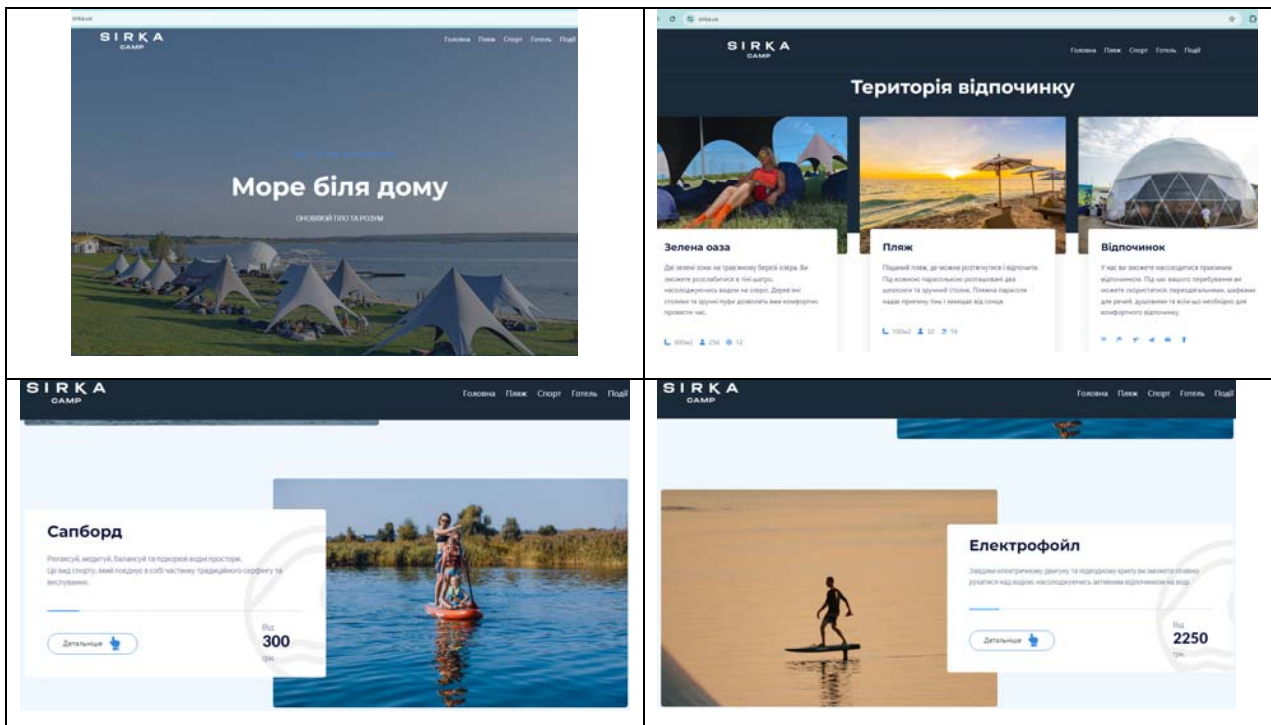

Рис. 1. Територія комплексу SIRKA CAMP

Джерело: [8]

гектарів [7]. В деяких з цих місць є лісові меблі: пеньки-стілці, столики, лавки, навіси, дитячі майданчики.

До розвитку культури пікніків і облаштування відповідних рекреаційних ділянок доцільно забезпечити державну підтримку внутрішньо переміщених осіб за програмою забезпечення робочими місцями у форматі домогосподарств, зайнятих курортно-рекреаційним сервісом. Для подальшого розвитку курортно-рекреаційних об'єктів також необхідна розроблення державної програми кредитної підтримки та активіза-

ції приватних інвестицій в малі та середні підприємства [1].

Висновки. Серед об'єктів курортно-рекреаційної сфери в Україні інноваційність простежується в тематичних парках та великих курортних комплексах. Тенденцією появи і розвитку інноваційних рекреаційних комплексом визначено штучні гірськолижні комплекси та рекреаційні комплекси з водними розвагами. Перспективними об'єктами рекреації які потребують інноваційного підходу для свого розвитку, визначено місця для проведення пікніків в паркових (зелених) зонах місць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безверхнюк Т., Бабов К., Цуркан О. Ресурсне забезпечення післявоєнного відновлення та розвитку України: потенціал курортно-рекреаційної сфери. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. 2022. № 6(8). С. 459–470.
2. Васютинська Л. А., Коева Х. О. Тригери розвитку курортно-рекреаційної сфери: публічно-управлінський аспект. *Наукові інновації та передові технології, (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. 2024. № 4(32). С. 248–260.
3. Нодь О. Туризм та курортно-рекреаційна сфера: особливості, проблеми та перспективи розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 296–304.
4. Захарченко П. В., Жваненко С. А., Мухін В. С. Конкурентоспроможність курортно-рекреаційної сфери України в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку. IV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні», (Україна,

Вінниця, 12 березня 2021). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/fiip2021/schedConf/presentation?s?searchInitial=%D0%97&track=>

5. Ліхоносова Г. С., Черниш Р. О. Інноваційні технології запровадження туристично-рекреаційної діяльності. *Проблеми системного підходу в економіці*, 2018. № 3(65). С. 19–23.

6. Ключенко А., Жекало Г. Інноваційне забезпечення рекреаційної сфери Карпатського макрорегіону на засадах сталого розвитку. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. С. 42–52.

7. Маслов Т. Найкращі місця для пікніка, або де у Києві смажити шашлик. Онлайн видання «ТиКиїв». 19.04.2024. URL: <https://tykyiv.com/city/naikrashchi-mista-dlia-pikniku-abo-de-u-kiievi-posmazhiti-shashlik/>

8. Офіційний сайт комплексу SIRKA CAMP. URL: <https://sirka.ua/>

REFERENCES:

1. Bezverkhniuk T., Babov K., Tsurkan O. (2022) Resursne zabezpechennia pisliavoiennoho vidnovlennia ta rozvytku Ukrainy: potentsial kurortno-rekreatsiinoi sfery [Resource support for the post-war recovery and development of Ukraine: the potential of the resort and recreation sphere]. *Scientific Innovations and Advanced Technologies ("Public Administration" Series, "Law" Series, "Economics" Series, "Psychology" Series, "Pedagogy" Series)*, no. 6(8), pp. 459–470.

2. Vasiutynska L. A., Koieva Kh. O. (2024) Tryhery rozvytku kurortno-rekreatsiinoi sfery: publichno-upravlinskiy aspekt [Triggers for the development of the resort and recreation sphere: the public-management aspect]. *Scientific Innovations and Advanced Technologies ("Public Administration" Series, "Law" Series, "Economics" Series, "Psychology" Series, "Pedagogy" Series)*, no. 4(32), pp. 248–260.

3. Nod O. (2022) Turyzm ta kurortno-rekreatsiina sfera: osoblyvosti, problemy ta perspektyvy rozvytku [Tourism and the resort and recreation sphere: features, problems and development prospects]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 7, no. 2, pp. 296–304.

4. Zakharchenko P. V., Zhvanenko S. A., Mukhin V. S. (2021) Konkurentospromozhnist kurortno-rekreatsiinoi sfery Ukrainy v umovakh innovatsiino-investytsiinoho rozvytku [Competitiveness of the resort and recreation sphere of Ukraine in conditions of innovation and investment development]. «*Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiinykh protsesiv v Ukraini*», (Ukraine, Vinnytsia, 12 bereznia 2021). Available at: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/fiip2021/schedConf/presentations?s?searchInitial=%D0%97&track=>

5. Likhonosova H.S., Chernysh R.O. Innovatsiini tekhnolohii zaprovadzhennia turystychno-rekreatsiinoi diialnosti [Innovative technologies for the introduction of tourist and recreational activities]. *Problems of the systemic approach in economics*, no. 3(65), pp. 19–23.

6. Kliuchenko A., Zhekalo H. (2019) Innovatsiine zabezpechennia rekreatsiinoi sfery Karpatskoho makrorehionu na zasadaх staloho rozvytku [Innovative provision of the recreational sphere of the Carpathian macroregion on the basis of sustainable development]. *Regional aspects of the development of productive forces of Ukraine*, vol. 24, pp. 42–52.

7. Maslov T. (2024) Naikrashchi mistia dlia piknika, abo de u Kyievi smazhyty shashlyk. Onlain vydannia «TyKyiv» [The best places for a picnic, or where to grill kebabs in Kyiv. "Tykyv" online publication]. Available at: <https://tykyiv.com/city/naikrashchi-mista-dlia-pikniku-abo-de-u-kiievi-posmazhiti-shashlik> (accessed August 22, 2024).

8. Ofitsiinyi sait kompleksu SIRKA CAMP [Official site of the complex SIRKA CAMP]. Available at: <https://sirka.ua/> (accessed August 22, 2024).